

KILPIÖ, Eila

Kuluttajat tietoverkon pauloissa. — Kuluttajansuoja (1989)4, ss. 7-9.

KIVISTÖ, Martti

Piirteitä sanomalehtien valikoivasta valtioneustesta. — Oikeus 18(1989)4, ss. 312-320.

KYTÖMÄKI, Juha

Pitkä matka tietoyhteiskuntaan: lapsi televisio-ohjelmien ja elokuvien vastaanottajana. — Kirjastolehti 82(1989)12, ss. 478-483.

MUIKKU, Jari

Suomalaisen äänitetuotannon tukimuodot ja kansanmusiikki. — Musiikin suunta 11(1989)4, ss. 39-44.

NORDENSTRENG, Kaarle

The Declaration's legal status and significance. — Teoksessa: Aspects of the mass media declaration of Unesco / ed. by Hamid Mowlana. — Budapest: Hungarian Institute for Public Opinion Research, 1989. — (International Association for Mass Communication Research, Occasional Papers; 9). — pp. 11-14.

PIETILÄ, Veikko

Suomalainen tiedotusoppi: haarautuvien polkujen puutarha. — Teoksessa: Kirjastotiedettä ja informatiikkaa tekemässä / toim. Merja Viljakainen-Tiittanen. — Tampere: Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistys, 1989. — ss. 131-143.

RAITILÄ, Pentti

Suomalaisten Neuvostoliitto-kuva yhtenäisty. — Ulkopoliittika 26(1989)4, ss. 41-48.

TELEVISIO, urheilu, elokuva, video. — Peili (1989)4-5, ss. 4-31.

Teemanumero sisältää artikkelit: Hilkka Helsti: Kun televisio tuli taloon; Heini Laakso: Puoli kuusi: käyttölaisia vai kristallia?; Annikka Suoninen: Televisio ja alle kouluikäinen lapsi; Airi Vilhunen: Äiti, tehtäiskö tänään...: televisio ansioäidin ystävänä, vihollisena ja peilinä; Veijo Hietala: Median mytologiaa ja retoriikkaa: urheilu televisiossa; Riitta Lampelto: Aseman koulu on elokuvakoulu; Se oli siitä hyvä kun...: lasten suosikit Viemäri-TV:stä Urheiluruutuun; Päivi Karttunen: Pee-Ween aikaan.

tiedoksi

Tiede julkisuudessa: popularisointia, pelejä vai parodiaa?

Onko julkisuudesta tullut tieteen mitta ja tutkijoiden legitimoimien perusta? Millä ehdoilla tiede ja tutkijat saavat julkisuutta ja millaisen kuvan tieteestä tiedotusvälineet meille luovat? Tuleeko tieteestä tiedotusvälineissä väistämättä parodiaa itsestään?

Muun muassa näitä kysymyksiä pohdittiin Osuuskunta Vastapainon ja Suomen ylioppilaskuntien liiton järjestämässä seminaarissa *Julkisuus tieteessä — tiede julkisuudessa* helmikuun alussa Helsingissä. Perinteiset popularisointikeskustelut jäivät tällä kertaa vähemmälle.

Julkisuuden muutoksista ja tieteen strategioista puhuneen Kauko Pietilän mielestä tiede ja tutkijat ovat nykyisin monin tavoin riippuvaisia tiedotusvälineiden julkisuudesta ja sen toimintalogiikoista. Sivullisuus, vetäytyminen ja 'unelmoivien tornien rauha' eivät ole enää mahdollisia, vaan tutkijoidenkin on toimittava ja oikeutettava itsensä "suurten julkisuuksien hektisissä tässä ja nyt -tiloissa". Suuressa julkisuudessa tiede puolestaan muuttuu väistämättä parodiaksi itsestään.

Väitettään Pietilä perusteli Fischen ja Hartleyn terminologiaa lainaten julkisuuden muuttumisella kirjallista logiikkaa noudattavasta oraalisen logiikan mukaiseksi. Näin käy perinteisesti kirjallista logiikkaa noudattaneelle tieteelekin. Ilkka Heiskasta siteeraten hän korosti, että tieteenalan menestys riippuu nykyisin pitkälti siitä, miten jännittäväksi ja älyllisesti kiehtovaksi se kykenee tekemään teoriansa, tutkijansa ja tutkimustuloksensa.

Mitä sitten muutos kirjallisesta oraaliseen logiikkaan käytännössä tarkoittaa? Logiikkojen eroja kuvaavat mm. attribuuttiparit kerronnallinen — draamallinen, peräkkäinen — katkelmallinen, lineaarinen — mosaiikkainen, staattinen — dynaaminen, abstrakti — konkreettinen, yksilöllinen — sosiaalinen, looginen — retorinen.

Yhteiskuntatieteiden common sensea edustaa ajatus suurten kertomusten mailleenmenosta pienten kertomusten, draamojen tieltä. Muutosta peräkkäisyydestä katkelmallisuuteen luonnehtii kirjojen ja artikkelien

korvautuminen osin abstrakteilla, avainsanoilla ja sähköposteilla. Lineaarisuutta edustava perinteinen tieteenalajako on korvautunut tutkimus- ja oppialojen mosaikilla. Staattinen tiede on saanut väistyä dynaamisen, suorituskyvyn perusteella legitimoidun tutkimuksen tieltä jne.

Pietilän mukaan julkisuuden 'oraalistuminen' ei koske pelkästään audiovisuaalista viestintää, vaan ylimalkaan nykyistä julkisuutta. Tätä hän perusteli Klaus Södermanin kanssa tekemillään tutkimuksilla Helsingin Sanomien julkisuudesta. Pietilän mukaan lehti on pitkälti menettänyt oman julkisuustilansa hallinnan ulkopuolisille instansseille. Julkisuuspelejä lehden 'sisäketäälläkin' hallitsivat pääosin ulkopuoliset: journalistit jääneet vieraisiksi omassa talossaan.

Julkisuuden ja tieteen/tutkijoiden roolin muutos on Pietilän mukaan paradoksaalinen ja ristiriitainen, mutta sisältää myös positiivisia piirteitä. Positiivista on tieteen entistä laajempi ja syvällisempi yhteiskunnallistuminen. Hintana on kuitenkin sen tyhjeneminen sisällöstään ja merkityksestään tieteenä. Jotakin uutta on saavutettu, mutta jotakin kenties peruuttamattomasti menetetty.

Hajoava julkisuus ja erilaiset kielipelit

Seminaarin toinen pääalustaja Tom Moring korosti julkisuuden eri tasojen erottelujen tärkeyttä. Hänen mukaansa julkisuuden kehityksessä on olennaista hajoaminen tai hajoaminen. Siksi julkisuudesta tulisikin puhua monikossa eikä yksikössä. Julkisuutta ei voi enää ajatella entiseen tapaan ilmastona joka ympäröi meitä kaikkia. Esimerkkeinä julkisuuden pirstoutumisesta Moring mainitsi kanavapujottelun, jaettavan tv-ruudun tuomat uudet katselutottumukset ja Hesarin ulkoasu-uudistuksen.

J.P. Roosin ja Bourdieuhun nojautuen Moring hahmotteli kolme erilaista tutkijastrategiaa. Ensimmäinen pysyttelee vain tieteen oman julkisuuden sisällä, toinen hankkii julkisuutta saadakseen nimeä ja kolmas toimii täysin julkisuuden ehdoilla. Moring epäili tutkijoiden suhtautumisen julkisuuteen muuttuneen narsistiseksi.

Iltapäivän paneelissa Matti Wiberg provosoi keskustelua jo muistakin yhteyksistä tutuilla kärjistyksillä tutkijoiden ja toimittajien eroista ja asiantuntijuuden määritelmillä.

Wiberg korosti sitä, että julkisuudella ei ole kovin suurta merkitystä tieteelle. Hänen mukaansa julkisuus ei ole tieteen mitta. Toisaalta hän määritteli asiantunti-

jan mittapuuksi sen, että tämä on "viimeisen viiden vuoden aikana julkaissut jotakin aihepiiristä tieteellisellä foorumilla". Samalla hän ilmi antoi toimittajille Esko Antolan ja Pertti Timosen, jotka eivät ole hänen mukaansa julkaisseet mitään tieteellistä viimeisten kymmenen vuoden aikana.

Irma Sulkunen sanoi olevansa valmis puolustamaan tieteen julkisuutta sen kaikilla foorumeilla. Siitäkin huolimatta, että tieteen julkisuudella on myös kääntöpuolensa. Tieteen vapauden kannalta kannalta ongelmallisinta on hänen mukaansa tiedotusvälinejulkisuus, jossa tutkijat eivät aina voi toimia omilla ehdoillaan.

Heikki Hellman varoitti julkisuuden eri tasojen sekoittamisesta. Hänen mukaansa suuren julkisuuden ja tieteen oman julkisuuden välinen kuilu on ylittämätön. Niillä on paitsi erilainen kieli myös erilainen kielioppi. Hellmanin mukaan julkisuudessa on usein myös kyse peleistä, joissa sekä tutkijat että toimittajat pyrkivät pelaamaan omia asemiaan paremmiksi. Näiden pelien tiedostaminen auttaisi paremmin ymmärtämään julkisuuden luonnetta.

Munkit, opettajat, keskustelijat

Tuomas Nevanlinna ihmetteli ääneen, miksi julkisuuden ja tieteen suhde on nostettu ongelmaksi. Onko kyse kenties siitä, että tutkijat pelkäävät, että heistä tulee julkisuudessa parodia itsestään? Nevanlinna torjui myös usein toistuvia syytöksiä julkisuuden vaikutuksesta tieteeseen. Hänen mukaansa on harhaanjohtavaa väittää, että esimerkiksi valtakamppailu olisi tullut tieteeseen vasta suuren julkisuuden myötä.

Kulttuurin oralisoitumisesta Nevanlinna oli Pietilän kanssa samaa mieltä, sen sijaan tieteen oraalistumisesta hän ei ollut varma muiden kuin muiden kuin tietoisesti mediamaailmaa simuloivien tutkijoiden kohdalla.

Hellman ja Nevanlinna korostivat sitä, että julkisuudessa tarvitaan paitsi asiantuntijoita, myös tulkitsijoita ja interventioiden tekijöitä. Nevanlinnan mukaan tutkijoilla on ainakin kolme roolia, munkin, opettajan ja keskustelijan. Hän toivoi, että munkit silloin tällöin keskustelisivat ja tekisivät tulkintoja ja interventioita. Toisaalta keskustelijoiden pitäisi myös toisinaan toimia munkkeina.

Intensiivisenä lainehtinut paneelikeskustelu tarjosi, jos ei muuta, niin ainakin havainnollisen oppitunnin tutkijoiden ja toimittajien erilaisista rooleista, peleistä ja retorisisista strategioista. Ehkäpä se kertoi myös jotakin tuosta Pietilän havaitsemasta parodisoitumisesta.

Esa Välvieron

Audiovisuaalinen Eureka

Opetusministeriö asetti 1.1.1990 lukien toimikunnan, jonka tehtävänä on toimia Suomen kansallisena audiovisuaalisen Eureka koordinaatio-, valmistelu- ja yhteydenpitoelimenä.

Toimikunnan tehtävänä on mm. pitää yhteyttä audiovisuaalisen Eureka eurooppalaiseen koordinaatiokomiteaan ja muissa maissa toimiviin kansallisiin elimiin, valmistella Suomen osallistumiseen liittyvät suunnitelmat ja määrärahaesitykset sekä koordinoida Suomen osallistumista audiovisuaaliseen Eurekaan kuuluvien hankkeisiin.

Toimikunnan puheenjohtaja on opetusministeriön neuvotteleva virkamies Jukka Liedes.

AMARC-4 – maailman yhteisöradioliitto Dublinissa

Maailman yhteisöradioliiton eli AMARC:n (Assemblée Mondiale des Radios de Type Communautaire) neljäs maailmankonferenssi järjestetään 12.-19.8.1990 Irlannin pääkaupungissa Dublinissa. Kyse ei ole varsinaisesta tieteellisestä konferenssista, mutta kylläkin kiinnostavasta viestintäpoliittisesta tapahtumasta.

Edellinen konferenssi pidettiin Nicaraguan pääkaupungissa Managuassa kaksi vuotta sitten. Kokouksessa oli tuolloin nelisensataa osanottajaa neljästäkymmenestä maasta. Tämänvuotiseen kokoukseen odotetaan vähintään saman verran osanottajia, sillä mainoksettomien yhteisöradioasemien määrä on viime vuosina kasvanut eniten Euroopassa. Amerikassa tällaisia radioita on ollut pitkään ja alan pioneeri, yhdysvaltalainen Pacifica Radio vietti viime vuonna 40-vuotisjuhliansa. Suomen ensimmäinen yhteisöradio, Helsingin Lähiradio täytti tammiukuussa kaksi vuotta.

AMARC-4 painottuu työryhmytyöskentelyyn. Työryhmiä on suunnitteilla parikymmentä. Aiheina ovat mm. radio kehitysmaissa, vähemmistöohjelmat, rahoitus, sensuuri, musiikki, maaseudun yhteisöradiot, opetus ja avoin korkeakouluopetus radiossa, ohjelmavaihto, tekijänoikeudet, naiset ja radio, radio ja vapaustais-

telu, seksuaaliset vähemmistöt, uusi radioteknologia jne. Konferenssin ohjelmaan kuuluu käyntejä Irlannin yhteisöradioasemilla sekä vierailu Belfastiin, Pohjois-Irlantiin alueen ensimmäiselle yhteisöradioasemalle (sillä varauksella, että asema on saanut toimiluvan Thatcherin hallitukselta elokuuhun mennessä).

Ilmoittautumismaksu on \$250. Majoitusta on tarjolla hintaan 60-240 Irlannin punttaa (~ 6,25 mk).

Lisätietoja ja ilmoittautumiset: AMARC-4, c/o National Association of Community Broadcasters, 32 Gardiner Place, Dublin 1, Ireland, puh. 353-1-788733, tai Jorma Mäntylä, TaY, Tiedotusopin laitos, PL 607, 33101 Tampere, e-mail TIJOMA@KIELO.UTA.FI.

Pikavauhtia Eurooppaan

Tarpeen tullen Suomen tiedehallinnossa tapahtuu nopeastikin – niin nopeasti, etteivät esim. tieteelliset aikakauskirjat ehdi mukaan.

Vuoden vaihteessa ilmestyi valtion yhteiskuntatieteellisen toimikunnan tutkimusohjelma *Suomi ja Euroopan integraatio*. Rahat julistettiin haettavaksi tammiukuun ajaksi – tosin myös aiesuunnitelmat kelpuutettiin. Tarkoitus on koota ohjelma lopulliseen muotoonsa vielä toukokuussa.

Akatemia on asialla vakavissaan, tutkimusohjelmassa näkyy mm. Raimo Väyrysen, Pekka Kososen ja Katariina Eskolan kynänjälki. Rahasta ei ole pulaa ja tutkimustavoitteet ovat mittavia: monitieteellistä, syvällekäypää tutkimusta, joka ei unohta myöskään integraatioprosessin sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia.

Tiedotustutkimuksen kannalta kiintoisin on tutkimusohjelman luku nimeltä *Koulutukseen, kulttuuriin ja identiteettiin liittyvät kysymykset*. Siinä näet linjataan ne alan kysymykset, joita pidetään tärkeimpinä ja joihin ollaan valmiit panostamaan.

Tutkimusohjelmassa korostetaan "...kansallisten ja kansainvälisten elementtien suhteiden tutkimuksen tarvetta suomalaisessa kulttuurissa ja tiedonvälityksessä".

Esille nostetaan mm. seuraavat tutkimuskysymykset:
* Voiko syntyä jonkinlainen uusi eurooppalainen identiteetti vai onko kulttuuriyhteistyö vain taloudellisen integraation välttämätön lisuke?

* Mitä "eurooppalainen identiteetti" voisi merkitä suo-

malaisille. Mitä lisääntyvä yhteistyö, matkailu ja kansalaisyhteisöjen vuorovaikutus merkitsee tältä kannalta; kansallisen kulttuuriperinnön menettämistä vai kansainvälistymistä?

* Kielen ja merkitysten analyysin näkökulmasta voi tutkia, missä määrin standardisoinnista huolimatta ylikansallisille aineksille annetaan Suomessa omia merkityksiä, jolloin ylikansallinen ja kansallinen limittyvät toisiinsa.

* Entä johtaako Euroopan integraatio käytännössä eurosentrismin voimistumiseen muun maailman ja laajemman kansainvälistymisen kustannuksella?

* Millä tavoin kulttuurituotteiden – erityisesti audiovisuaalisten – liikkuvuus muuttaa kansallisen ja ylikansallisen kulttuurin suhteita Suomessa? Mikä on Suomen oma panos? Onko eräänä seurauksena painopisteen siirtyminen yleisemminkin kulttuurin alueella markkinoille julkisten kulttuuripalvelujen sijasta?

* Oma aiheensa on integraatioon liittyvien käsitteiden ja myyttien erittely. Kuinka kantavia nämä mieli- ja kielikuvat ovat? Millä tavoin kansalaiset ymmärtävät esitetyt käsitteet? Mikä on uuskäsitteiden suhde tapahtuviin taloudellisiin ja poliittisiin muutoksiin?

Eli: identiteettiä, taivaskanavia, myyttejä.

IAMCR:n Bledin konferenssiin kiire ilmoittautua

IAMCR:n (International Association for Mass Communication Researchers) Bledissä, Jugoslaviassa olevan konferenssin Developments in Communications and Democracy ohjelma, ilmoittautumislomakkeet ym. paperit ovat saapuneet; niitä voi pyytää NORDICOMista (p. 931-157 045, telefax 931-157 150).

Varsinainen ilmoittautumisaika, jolloin konferenssimaksu on hotellikategoriasta riippuen 375–260 US doll., päättyy 31. maaliskuuta 1990. Myöhästyneitä ilmoittautumisia otetaan vastaan – sikäli kuin majoitus-tiloja riittää – 30. kesäkuuta 1990 asti, jolloin hinta kohtaa 50 doll/henki.

Pohjoismainen tiedotustutkimuksen konferenssi Islannissa 1991

Seuraavan pohjoismaisen, Islannissa vuonna 1991 pidettävän tiedotustutkimuksen konferenssin valmistelut ovat alkaneet. Konferenssiajankohta on 11-14. elokuuta 1991 ja paikkana on Pohjolan talo ja sen läheisyydessä sijaitseva Islannin yliopisto.

Teemaksi on valittu Medier och makt – tanke och eftertanke (i dagens Europa). Konferenssityöskentely tulee painottumaan työryhmiin, joita alustavasti on suunniteltu 24 kappaletta:

1. Utveckling och kommunikation, ml kolmas maailma (Hanne Löngreen, Tanska)
2. Mediepolitik i Europa (Trine Syvertsen, Norja)
3. Mediapedagogik (Helle Alrö, Tanska)
4. Lokala och regionala medier: publik och journalistik (Lowe Hedman, Ruotsi)
5. Massmediernas bilder och bildspråk (Sören Kjörup, Tanska)
6. Receptionsforskning och publikanalys, yhteinen ryhmän 17 kanssa? (Birgitta Höijer)
7. Journalistroll och journalistutbildning (Thorbjörn Broddason, Island)
8. Manligt och kvinnligt: medier och mottagare (Irma K. Halonen, Suomi/Ulla B. Abrahamsson, Ruotsi)
9. Barn och medier (Birgitta Tuft)
10. PR och masskommunikation (Carol Henriksen, Tanska)
11. Intern kommunikation (Anna Joutsenniemi, Suomi)
12. Populärkultur (Jostein Gripsrud, Norja/Michael Skovmand, Tanska)
13. Marknad, livsstil och kultur (Kim Weckström, Suomi)
14. Redaktionell organisation (Stig Hadenius, Ruotsi/Kalle Heikkinen, Suomi)
15. Informations- och medieekonomi (Karl Erik Gustafsson, Ruotsi/Helena Mäkinen, Suomi)
16. Historisk massmedieforskning (Hans-Fredrik Dahl, Norja)
17. Metoder för publikmätning, yhteinen ryhmän 6 kanssa? (Margareta Cronholm, Ruotsi)
18. Mediekampanjer
19. Massmediernas verklighetsbild (Peter Dahlgren)
20. Religion och massmedia (Knut Lundby)
21. Mediernas språk (islantilainen puheenjohtaja/Jan Svensson, Ruotsi, Wenche Vagle, Norja)
22. Politisk kommunikation (Tom Moring, Suomi)

23. Musik son kommunikation (Keith Roe, Ruotsi)

24. Reklamgrupp

Suunnittelijat toivovat kommentteja/ehdotuksia työryhmiksi ja niiden vetäjiksi niin että asiasta ehditään informoida islantilaista järjestelijäryhmää huhtikuun alkuun mennessä. Suomen edustajat, joille kommentteja voi viestittää, ovat Tom Moring (Helsingin yliopisto, p. 90-191 2064 (t), 90-675 221 (k), telefax 90-191 2068) ja Taisto Hujanen (Tampereen yliopisto, p. 931-156 299 (t), 931-621 340 (k), telefax 931-134 473).

Pohjoismaiset TV-päivät

Vuonna 1987 alettiin järjestää pohjoismaisia televisiokonferensseja Bergenissä, Norjassa. Vuoden 1988 konferenssiin kokoontui n. 300 osanottajaa, joista suomalaisia oli niukasti. Järjestäjät toivovat, että seuraavaan konferenssiin, Nordiske TV-Dager 1990:een, jotka pidetään edelleen Bergenissä 7-9. kesäkuuta 1990 tulisi runsaampi suomalaisedustus.

Konferenssiin kutsutaan tutkijoita ja käytännön työssä TV- ja filmialalla, TV-yhtiöissä ja niiden ulkopuolella toimivia ihmisiä. Konferenssissa on sekä "ammattilaisten" foorumi, tutkimusfoorumi että yhteinen foorumi. Aiheita foorumissa on useita, mm. pohjoismainen televisio, kuvaestetiikka, taide televisiossa (ammattilaisten foorumi), kansainvälinen televisiotilanne, julkisen palvelun yleisradiotoiminta, vastaanottotutkimus (tutkijafoorumi) ja paneeli (yhteinen foorumi).

Konferenssikielien ovat skandinaaviset kielet ja englanti.

Lisätietoja NORDICOMista (p. 931-157 045) ja järjestäjiltä: projektijohtaja Unni Arnøy, Nordiske Tv-dager, Mediahuset, Verftsgt. 2 C, 5011 Bergen. Puh. 47-5-234 416, telefax 47-5-239 830.

Viestintäkasvatuksen kollokvio

British Film Institute/Education, Unesco ja Centre de Liaison de l'Enseignement et des Moyens d'Information järjestävät 2-6. heinäkuuta 1990 Toulousessa, Ranskassa kollokvion New Directions in Media Education.

Kollokvio on tarkoitettu viestintäkasvatuksen alalla työskenteleville ja sitä tutkiville, Tarkat ohjelma-, hinta- ym. tiedot eivät ole vielä saapuneet; kollokvion osanottomaksu liikkuu 200 punnan tienoilla. Ilmoittautumisaika päättynee 31. maaliskuuta 1990.

Tarkempia tietoja saa NORDICOMista (puh. 931-157 045) ja järjestäjiltä: Cary Bazalgette, British Film Institute, 21 Stephen Street, London W1P 1PL, UK. Puh. 01-255 1444, telex 27624 BFILDNG, telefax 01-436 7950.